

УДК 343.13

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2023-4-5>

ПОВЕРНЕННЯ ВИЛУЧЕНОЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ КРИПТОВАЛЮТИ ПОТЕРПІЛОМУ

Козій Василь Васильович,

кандидат юридичних наук,
докторант кафедри оперативно-розшукової діяльності,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8221-6678>

Анотація. Статтю присвячено дослідженню повернення вилученої у кримінальному провадженні криптовалюти потерпілому. Тематика дослідження є актуальною, оскільки криптовалюти наразі набули значного поширення, і так само експоненційно зростає кількість протиправних діянь, наслідком яких є незаконне заволодіння криптовалютою та спричинення потерпілим матеріальної шкоди. Проте наразі в Україні немає досліджень, які б на доктринальному рівні визначали, як діяти працівникам правоохоронних органів у випадку вилучення у злочинців криптовалюти та яким чином її повертати потерпілому.

У процесі дослідження застосовано формально-логічний метод, а також методи системного та техніко-юридичного аналізу, що дозволило сформулювати підхід та правила повернення викраденої у потерпілих криптовалюти. Проаналізовано процесуальний інструментарій, яким наділені слідчий, прокурор, слідчий суддя та суд у контексті повернення викраденої у потерпілих криптовалюти. Визначено типові ситуації, які трапляються при розслідуванні кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення щодо незаконного заволодіння криптовалютою і стосуються способів повернення вилученої криптовалюти. Вказано способи повернення вилученої криптовалюти та запропоновано покроковий алгоритм її повернення.

Сформульовано вимоги до того, яка інформація має відображатися у протоколах слідчих (розшукових) дій при поверненні криптовалюти. Запропоновано та науково обґрунтовано положення про необхідність якнайшвидшого повернення вилученої криптовалюти потерпілому. Вказано про ризики втрати криптовалюти при поверненні потерпілому та сформульовано правила її безпечного повернення, а також надано практичні рекомендації щодо методики і тактики повернення вилученої криптовалюти слідчим, прокурором, слідчим суддею та судом.

Ключові слова: криптовалюта, віртуальні активи, блокчейн, потерпілий, злочини у сфері криптовалют, незаконне заволодіння криптовалютою, повернення вилученої криптовалюти, розслідування незаконного заволодіння криптовалютою, віртуальними активами.

Kozii Vasyi. Return of cryptocurrency seized in criminal proceedings to the victim

Abstract. The article is devoted to the investigation of the return of cryptocurrency seized in criminal proceedings to the victim. The topic of the research is relevant, as cryptocurrencies have become widely distributed, and the number of illegal acts, the consequence of which is the illegal possession of cryptocurrency and causing material damage to the victim, is also growing exponentially. However, currently there are no studies in Ukraine that would determine at the doctrinal level how law enforcement officers should act in case of seizure of cryptocurrency from criminals and how to return it to the victim.

In the research process, the formal-logical method, as well as the methods of systemic and technical-legal analysis, were applied, which made it possible to formulate the approach and rules for the return of cryptocurrency stolen from the victims. The procedural tools available to the investigator, the prosecutor, the investigating judge and the court in the context of the return of cryptocurrency stolen from the victims have been analyzed. Typical situations that occur during the investigation and trial of criminal proceedings on criminal offenses related to the illegal possession of cryptocurrency and related to the methods of returning seized cryptocurrency have been determined. Methods of returning the seized cryptocurrency are indicated and a step-by-step algorithm for its return is proposed.

The requirements for what information and in what sequence should be displayed in the protocols of investigative (search) actions upon the return of cryptocurrency have been formulated. The provision on the need to return the seized cryptocurrency to the victim as soon as possible is proposed and scientifically substantiated. The risks of losing cryptocurrency when returned to the victim are indicated, and the rules for its safe return to the victim are

formulated, as well as practical recommendations are provided regarding the methodology and tactics of returning seized cryptocurrency to investigators, prosecutors, investigating judges, and courts.

Key words: *cryptocurrency, virtual assets, blockchain, crimes in the field of cryptocurrencies, illegal possession of cryptocurrency, return of seized cryptocurrency, investigation of illegal possession of cryptocurrency, virtual assets.*

Вступ. У світі упродовж останніх років відбувся неймовірний розвиток сфери криптовалют, і з кожним роком трапляється все більше й більше випадків незаконного заволодіння криптовалютою, проте наразі немає жодних роз'яснень щодо того, як слідчому (прокурору) правильно вилучити у злочинця і повернути криптовалюту потерпілому. Також до цього часу в Україні немає і відповідних наукових досліджень, які б містили відповіді на вказані вище питання. Лише окремі питання, які стосуються правового регулювання криптовалют, а також розслідування злочинів у сфері криптовалют містяться у працях Р.Й. Бачо, В.Д. Іванюк, І.С. Карпюка та О.В. Кузьменко, Д.В. Казначєєвої та А.О. Дорош, О.В. Крємінського, А.В. Мовчана, А.Ю. Плюшкіна, В.О. Рядїнської Н. Хак Сіддікі та Р.О. Мовчана, В.В. Носова та І.А. Манжай, а також інших науковців.

Метою статті є з'ясування особливостей, підстав та порядку повернення вилученої у кримінальному провадженні криптовалюти потерпілому.

Матеріал та методи. Дослідження проблем визнання, визначення правової природи та обмежень криптовалюти в Україні дозволило Є.О. Мічуріну та І.Є. Мічуріну дійти цілком обґрунтованих висновків про те, що криптовалюта через її специфіку має зайняти своє місце серед інших об'єктів цивільних прав. Її слід визначити серед групи віртуальних благ, що почала зароджуватися із розвитком комп'ютерних (ІТ) технологій та ще не знайшла належного правового регулювання. Такі об'єкти не мають уречевленої форми, утім складають цілком реальну цінність, є оборотоздатними у цивільному обігу: продаються, даруються, обмінюються на майно, товари, послуги тощо. Відтак, потрібним є подальше правове регулювання вказаних благ, зокрема, криптовалют у приватному праві [1].

В.М. Бохенко, досліджуючи кримінологічні ризики обігу криптовалют, дійшов до цілком слушних висновків про те, що кримінологічні ризики, пов'язані з обігом криптовалют та передумови до поширення використання цих цифрових рішень у злочинному середовищі мають комплексний характер. Саме технічна складність породжує проблеми правового регулювання феномену криптовалют. Загальновідомо, що різноманітні види криптовалют досить часто використовуються злочинцями не тільки для скоєння фінансових або економічних злочинів. Усе більше поширюється інформація щодо використання криптовалют з метою незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, придбання зброї та боєприпасів, фінансування терористичних або екстремістських організацій... Враховуючи викладене, обґрунтовано підкреслюємо необхідність розроблення методологічних засад щодо кваліфікації кримінальних правопорушень, предметом яких є криптовалюта, або у випадку, коли вона виступає платіжним засобом за наслідками протиправного діяння [2].

Результати. Із набуттям поширеності випадків незаконного заволодіння криптовалютою змінюються і способи та методи вчинення злочинів у цій сфері, злочинці їх постійно вдосконалюють з тим, щоб заплутати сліди. Так, 8 лютого 2023 року на інформаційному ресурсі Borg.Expert з'явилося повідомлення про те, що хакер викрав 4 мільйони доларів США у криптовалюті лише завдяки фото гаманця [3].

Щоби уникнути прикрих ситуацій у майбутньому, Trust Wallet у Twitter вказали що у випадку Webaverse кошти користувача спочатку були на гаманці з кількома підписами. Злочинці переконали користувача надіслати кошти на новий гаманець за кілька тижнів до зустрічі. Перед тим, як станеться крадіжка,

злодій зазвичай надає жертві pdf-файл договору про конфіденційність та фейкову інформацію про КУС (зазвичай зі шкідливим програмним забезпеченням). Далі відбувається реальна зустріч, тоді й злочинець фотографує баланс криптогаманця – таким чином жертва нібито підтверджує, що її проєкт контролює криптогаманець. Рахунок спустошується через кілька хвилин після того, як власники стартапів доводять свою фінансову стабільність. Фото потрібне лише для того, щоби приспати пильність жертви, щоби вона не зрозуміла, що відбувається» [4].

Найвідомішим криптовалютним скандалом в Україні є викрадення співробітника відомої міжнародної криптобіржі ЕХМО Павла Лернера. Так, 26 грудня 2017 озброєні зловмисники, які представилися співробітниками української спецслужби, викрали Лернера у Києві. В обмін на звільнення у блокчейн-експерта вимагали гігантську суму викупу у біткоїнах. Відомо, що 28 грудня Лернер опинився на волі, виконавши вимоги злочинців [5].

04.04.2023 у засобах масової інформації з'явилося повідомлення про те, що співробітники СБУ викрили фінансову піраміду Life is good, яка залучала кошти, включно з криптовалютами, нібито для інвестування у великі підприємства по всьому світу. За даними слідства, користувачам обіцяли стабільний зарібок та додаткові бонуси за залучення нових учасників. У реальності всі вкладення надходили на особисті криптогаманці та банківські рахунки організаторів. Таким чином, зловмисники обдурили понад 1000 осіб, отримавши від них загалом близько \$40 млн [6; 7].

Подібні випадки потребують ретельного розслідування. Упродовж кількох останніх років у законодавстві України відбулися певні зміни щодо регулювання сфери криптовалют. Так, ухвалено Закон України «Про віртуальні активи», внесено зміни до КПК України, якими зокрема передбачено можливість накладення арешту на віртуальні активи; слідчого, прокурора під час проведення обшуку наділено правом долати системи логічного захисту, якщо особа, яка присутня при обшуку, від-

мовляється їх зняти (деактивувати), а також за необхідності здійснювати на місці проведення обшуку пошук, виявлення та фіксацію комп'ютерних даних, щодо яких не надавався дозвіл на обшук [8; 9].

Передусім у випадку незаконного заволодіння криптовалютою потерпілого цікавить не покарання злочинця, а її повернення. С.О. Ковальчук цілком слушно зазначає про те, що повернення речових доказів власнику (законному володільцю) зумовлює поновлення у нього відповідних правомочностей, що впливають з належного йому права власності, у зв'язку з чим виступає одним зі способів вирішення долі речових доказів [10, с. 212].

У контексті повернення криптовалюти потерпілому можна виділити три типові ситуації. Перша полягає в тому, що викрадена криптовалюта знаходиться на біржовому акаунті злочинців, і орган досудового розслідування повинен вжити заходів до блокування такого акаунту, арешту криптовалюти та її повернення потерпілому. Друга полягає в тому, що криптовалюта може знаходитися на криптовалютних гаманцях, які контролюються злочинцями. У такому випадку її вилучення можливо під час проведення затримання злочинця і отже, слідчий (прокурор) повинен отримати доступ до закритих ключів і вчинити певну послідовність дій, спрямованих на переведення криптовалюти на електронні гаманці, які контролюються органом досудового розслідування або безпосередньо на електронний гаманець потерпілого. Третя типова ситуація має місце, коли особа, яка вчинила незаконне заволодіння криптовалютою, готова до співпраці та погоджується добровільно повернути криптовалюту, наприклад, в обмін на укладення угоди про визнання винуватості. При вирішенні питання про повернення криптовалюти потерпілому слідчий, прокурор передусім повинен враховувати те, чи встановлено в ході досудового розслідування, що криптовалюта належала потерпілому на законних підставах. При цьому має презюмуватися, що якщо немає даних про незаконне набуття потерпілим права на криптовалюту, то вона

має бути невідкладно повернута потерпілому. Як зазначено розробниками методичних рекомендацій «Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом активів, одержаних злочинним шляхом» наявність у особи активу, одержаного злочинним шляхом, у формі цифрової валюти може бути ідентифікована за індикаторами, які мають спільну рису – визначення «точок контакту» цифрової валюти з фінансовими установами, які в такому разі представлені адміністраторами цифрових платіжних систем чи обмінних ресурсів, хостинг-провайдерами та компаніями з обслуговування торговельних майданчиків тощо [11, с. 28].

При цьому електронні активи, одержані злочинним шляхом, – це грошові кошти в формі записів на рахунках (безготівковій формі) та віртуальні активи, які прямо чи опосередковано отримані внаслідок учинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна; призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення; є предметом кримінального правопорушення; підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення [12, с. 19].

Підтвердити законність набуття криптовалюти у власність можна шляхом одержання даних біржового акаунту потерпілого та його банківського рахунку. Слід враховувати і те, що курс криптовалюти постійно змінюється, тому затримка її повернення може спричинити матеріальну шкоду потерпілому. Більше того, деякі криптовалюти можна використовувати в стейкінгу, який являє собою економічну модель, схожу на банківський депозит, а отже, може йтися про упущену потерпілим вигоду. Крім того, усі транзакції записані в блокчейні криптовалюти практично до того часу поки він функціонуватиме. Отже, слідчому чи прокурору достатньо провести огляд вказаного блокчейну в мережі Інтернет і відобразити все це у відповідному протоколі

огляду для того, щоб в суді його можна було дослідити (як самий протокол так і відповідний блокчейн в режимі онлайн за відповідним посиланням), і цього буде достатньо для формування доказової бази. Вдалим способом повернення викраденої криптовалюти потерпілому може бути її вилучення у підозрюваного і переведення її на криптовалютні гаманці потерпілого, або на ті, що контролюються органом досудового розслідування або безпосередньо слідчим чи прокурором у вказаному кримінальному провадженні і після цього визнання криптовалюти речовим доказом, накладення на неї арешту відповідно та звернення із клопотанням до слідчого судді про передачу криптовалюти потерпілому на відповідальне зберігання. Варто зауважити, що у першому випадку мінімізовано ризики випадкової втрати криптовалюти органом досудового розслідування та нівельовано спокусу незаконного заволодіння нею з боку правоохоронців. Наприклад, у грудні 2017 року в засобах масової інформації з'явилися повідомлення про те, що у квартирі засновника одного з найбільших блогів про криптовалюту і блокчейн ForkLog Анатолія Каплана в Одесі працівники СБУ провели обшук. Під час обшуку було вилучено декілька пристроїв зі збереженою на них криптовалютою, ноутбук та інші особисті речі Каплана. Також повідомлялося, що один зі співробітників СБУ робив намагався вивести криптовалюту на свій гаманець просто під час обшуку, на що адвокат Каплана викликав поліцію і заявив про запланований грабунок. Наступного дня після обшуку з криптовалютного гаманця Ethereum, який належав Каплану, всі монети ETH були переказані на новостворений гаманець [13].

У цьому контексті привертає до себе увагу ухвала Печерського районного суду міста Києва від 05 серпня 2021 року у кримінальному провадженні за ч. 4 ст. 186, ч. 2 ст. 189, ч. 2 ст. 146 КК України, про незаконне заволодіння належною потерпілому криптовалютою. Цією ухвалою задоволено клопотання прокурора та визначено порядок зберігання речових доказів, а саме арештованої крипто-

валюти у сумі 562 300 USDT, що знаходяться на рахунку бірж та ухвалено повернути їх власнику, для чого зобов'язано службових осіб цих бірж перевести незаконно отримані цифрові кошти на рахунок потерпілого, відкритий на біржі KUNA.io [14].

Висновки. Отже, дослідження порядку та особливостей вилучення у кримінальному провадженні незаконно здобутої криптовалюти дозволяє дійти до таких висновків. Криптовалюта є особливим активом, у випадку незаконного заволодіння яким досудове розслідування має бути спрямоване на виконання завдань кримінального процесуального закону, сформульованих у статті 2 КПК України, та відповідно на встановлення і одержання до неї доступу і найшвидшого повернення потерпілому. Так, у випадку з'ясування, що криптовалюта знаходиться

на криптовалютній біржі, слідчий (прокурор) повинні вжити заходів щодо накладення на неї арешту відповідно до вимог ч. 10 ст. 171 КПК України та подальшого звернення до слідчого судді з клопотанням про передачу на відповідальне зберігання потерпілому. У випадках, якщо викрадена криптовалюта знаходиться на криптовалютних гаманцях, які контролюються підозрюваним, то під час його затримання або в ході проведення обшуку криптовалюта має бути одразу переведена на криптовалютний гаманець, який контролюється органом досудового розслідування, чи одразу на криптовалютний потерпілого, із зазначенням про це у відповідних протоколах слідчих (розшукових) дій та подальшого негайного звернення до слідчого судді для її арешту та передачу на відповідальне зберігання потерпілому.

Список використаних джерел:

1. Мічурін Є.О. Криптовалюта в Україні: проблеми визнання, визначення правової природи та обмежень. *Форум права*. 2021. № 2. С. 46–53.
2. Бохенко В.М. Кримінологічні ризики обігу криптовалют. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 12/2021. С. 327–330.
3. Borg. Expert. Хакер викрав 4 млн доларів у криптовалюті лише завдяки фото гаманця. URL: <https://borgexpert.com/news/khaker-vykrav-4-mln-dolariv-u-kryptovaliuti-lyshe-zavdiaky-foto-hamantsia>.
4. No worries. Trust Wallet розкрили схему крадіжки криптовалют по фото. URL: <https://noworries.news/trust-wallet-rozkryly-shemu-kradizhky-kryptovalyut-po-foto>.
5. Темна сторона біткоїна: топ-злочини з криптовалютою в історії України. URL: <https://ua.news/ua/fintech-in-ukraine-30/obratnaya-storona-bytkoyna-opublikovan-top-prestuplenyj-s-kryptovalyutoj-v-ystoryu-ukrainy>.
6. В Україні закрили російську фінансову піраміду на майже \$40 млн. URL: <https://forklog.com.ua/news/v-ukrayini-zakryly-rosijsku-finansovu-piramidu-na-majzhe-40-mln>.
7. СБУ викрила в Україні російську фінансову піраміду на майже 40 млн доларів. URL: <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vykryla-v-ukraini-rosiisku-finansovu-piramidu-na-majzhe-40-mln-dolariv>.
8. Про віртуальні активи : Закон України від 17 лютого 2022 р. № 2074-IX. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.
9. Кримінальний Кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
10. Ковальчук С.О. Умови передачі доказів на відповідальне зберігання власнику (законному володільцю) під час кримінального провадження. II *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2015. № 5. С. 210–217.
11. Розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з обігом активів, одержаних злочинним шляхом (Текст) : метод. рек. / Л.В. Герасименко, О.В. Тихонова, В.В. Тацієнко, І. Кржечковскіс ; за заг. ред. С.С. Чернявського. Київ : Нац. академія внутр. справ, 2023. 38 с. С. 28.
12. Алгоритм дій працівників органів досудового розслідування щодо накладення арешту на електронні активи, одержані злочинним шляхом: науково-практичний посібник / Цуцкірідзе М.С., Пчеліна О.В., Романюк В.В., Бурлака В.В. та ін. Київ : 7БЦ, 2021. 90 с.
13. Служба безпеки України вилучила у засновника ForkLog криптовалюту и винесла всю техніку із офісу. URL: <https://forklog.com/news/sluzhba-bezopasnosti-ukrainy-izyala-u-osnovatelya-forklog-kryptovalyuty-i-vynesla-vsuyu-tehniku-iz-ofisa>.

14. Verdictum. Ligazakon.net. Ухвала Печерського районного суду міста Києва від 05.08.2021 у справі № 757/41966/21-к. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/98891298?q=%22%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0%22>.

References:

1. Michurin, Ye.O.(2021). Kryptovaliuta v Ukraini: problemy vyznannia, vyznachennia pravovoi pryrody ta obmezhen [Cryptocurrency in Ukraine: problems of recognition, determination of legal nature and limitations]. Ye. O. Michurin, I. Ye. Michurin . *Forum prava*, 2. S. 46-53. S. 51. [in Ukrainian]
2. Bokhenko, V.M. (2021). Kryminolohichni ryzyky obihu kryptovaliut [Criminological risks of cryptocurrency circulation]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 12. S. 327-330, s. 330. [in Ukrainian]
3. Borg. Expert. Khaker vykrav 4 mln dolariv u kryptovaliuti lyshe zavdiaky foto hamantsia [A hacker stole \$4 million in cryptocurrency with just a photo of a wallet]. Retrieved from: <https://borgexpert.com/news/khaker-vykrav-4-mln-dolariv-u-kryptovaliuti-lyshe-zavdiaky-foto-hamantsia> [in Ukrainian]
4. No worries. Trust Wallet rozkryly skhemu kradizhky kryptovaliut po foto [Trust Wallet revealed a photo-based cryptocurrency theft scheme]. Retrieved from: <https://noworries.news/trust-wallet-rozkryly-shemu-kradizhky-kryptovalyut-po-foto>. [in Ukrainian]
5. Temna storona bitkoina: top-zlochyny z kryptovaliutoiu v istorii Ukrainy [The dark side of bitcoin: top crimes with cryptocurrency in the history of Ukraine]. Retrieved from: <https://ua.news.ua/fintech-in-ukraine-30/obratnaya-storona-bytkoyna-opublikovan-top-prestuplenyj-s-kryptovalyutoj-v-ystoryy-ukrainy>. [in Ukrainian]
6. V Ukraini zakryly rosiisku finansovu piramidu na maizhe \$40 mln [In Ukraine, a Russian financial pyramid worth almost \$40 million was closed]. Retrieved from: <https://forklog.com.ua/news/v-ukrayini-zakryly-rosijsku-finansovu-piramidu-na-majzhe-40-mln>. [in Ukrainian]
7. SBU vykryla v Ukraini rosiisku finansovu piramidu na maizhe 40 mln dolariv [The SBU exposed a Russian financial pyramid worth almost \$40 million in Ukraine]. Retrieved from: <https://ssu.gov.ua/novyny/sbu-vykryla-v-ukraini-rosiisku-finansovu-piramidu-na-maizhe-40-mln-dolariv>. [in Ukrainian]
8. Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy Zakon Ukrainy vid 17 liutoho 2022 r. № 2074-IX [On virtual assets: Law of Ukraine Law of Ukraine dated February 17, 2022 No. 2074-IX]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>. [in Ukrainian]
9. Kryminalnyi Kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 r. № 2341-III [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine dated April 5, 2001 No. 2341-III]. Verkhovna Rada Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. [in Ukrainian]
10. Kovalchuk, S.O. (2015). Umovy peredachi dokaziv na vidpovidalne zberihannia vlasnyku (zakonnomu volodiltsiu) pid chas kryminalnoho provadzhenia [Conditions for the transfer of evidence for safekeeping to the owner (legal owner) during criminal proceedings]. *II Visnyk Pivdennoho rehionalnoho tsentru Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*, 5. S. 210-217. [in Ukrainian]
11. Rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen, pov'iazanykh z obihom aktyviv, oderzhanykh zlochnym shliakhom (Tekst) : metod. rek. (2023). [Investigation of criminal offenses related to the circulation of assets obtained by crime (Text): method. rec.]. L. V. Herasymenko, O. V. Tykhonova, V. V. Tatiienko, I. Krzhechkovskis ; za zah. red. S. S. Cherniavskoho. Kyiv : Nats. akademiia vnutr. sprav, 38 s. S. 28. [in Ukrainian]
12. Alhorytm dii pratsivnykiv orhaniv dosudovoho rozsliduvannia shchodo nakladennia areshytu na elektronni aktyvy, oderzhani zlochnym shliakhom: naukovo-praktychnyi posibnyk [Algorithm of actions of employees of pre-trial investigation bodies regarding seizure of electronic assets obtained by criminal means: a scientific and practical guide]. Tsutskiridze M.S., Pchelina O.V., Romaniuk V.V., Burlaka V.V. ta in. K.: 7BTs, 2021. 90 s. S. 19. [in Ukrainian]
13. Sluzhba bezpeky Ukrainy vyluchyla u zasnovnyka ForkLog kryptovaliutu y vynesla vsiu tekhniku iz ofisu [The Security Service of Ukraine seized cryptocurrency from the founder of ForkLog and took all the equipment from the office]. Retrieved from: <https://forklog.com/news/sluzhba-bezopasnosti-ukrainy-izyala-u-osnovatelya-forklog-kryptovalyuty-i-vynesla-vsyu-tehniku-iz-ofisa>. [in Ukrainian]
14. Verdictum. Ligazakon.net. Ukhvala Pecherskoho raionnoho sudu mista Kyieva vid 05.08.2021 u spravi № 757/41966/21-k [Verdict. Ligazakon.net. Ruling of the Pechersk District Court of the city of Kyiv dated August 5, 2021 in case No. 757/41966/21-k]. Retrieved from: <https://verdictum.ligazakon.net/document/98891298?q=%22%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0%22> [in Ukrainian]